

Методичні рекомендації керівникам закладів освіти щодо проведення профілактичних та просвітницьких заходів з метою попередження залучення здобувачів освіти до небезпечних молодіжних рухів

В Україні виявили активність нових деструктивних молодіжних рухів. Штучне поширення субкультури є російською інформаційно-психологічною операцією (ІПСО). Найчастіше про місце зустрічі підлітків повідомляють через соціальні мережі, провокуючи бійки та конфлікти за участі чисельних груп неповнолітніх. Мета ІПСО – використання підлітків для дестабілізації внутрішньої ситуації в країні.

Для організації профілактичних та інформаційних заходів із учасниками освітнього процесу адміністраціям закладів освіти, педагогам, класним керівникам, практичним психологам, соціальним педагогам рекомендуємо:

1. Опрацювати та врахувати в роботі листи Міністерства освіти і науки України:

- лист МОН України від 10 березня 2021 року № 1/9-128 «Щодо необхідності проведення додаткових профілактичних заходів у середовищі дітей та підвищення обізнаності батьків», <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-neobhidnosti-provedennya-dodatkovih-profilaktichnih-zahodiv-v-seredovishi-ditej-ta-pidvishennya-obiznanosti-batkiv>;

- лист МОН України від 13 травня 2022 року №1/5119-22 «Про здійснення превентивних заходів серед дітей та молоді в умовах воєнного стану в Україні» <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zdijsnennya-preventivnih-zahodiv-seredditej-ta-molodi-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini>.

2. Провести батьківські лекторії, семінари-тренінги для батьків з питань безпеки дітей, у тому числі в інформаційному просторі: «Сучасні деструктивні молодіжні субкультури», «Роль молодіжних угруповань у житті підлітків», «Як захистити свою дитину в цифровому просторі», «Дитина у віртуальному світі», «Сучасні реалії буття в кіберпросторі», «Небезпечні квести та пропозиції в соціальних мережах». У тематичних виступах слід зазначити психологічні особливості підліткового віку, а саме важливість авторитету однолітків, бажання бути належним до певної групи, яка допомагає самоствердитися, бути «прийнятим» однолітками, відчувати, що його розуміють, стати «своїм» та протистояти «іншим – чужим». Під час підготовки до заходів можна скористатися матеріалами, розміщеними в методичних рекомендаціях «Молодіжні субкультури або неформали: погляд на проблему» (Молодіжні субкультури або неформали: погляд на проблему / Упорядник: Л.Л. Халецька. – Полтава: ПОІППО, 2008. – 53 с.) http://pano.pl.ua/files/pidrozdily/CPPSR/NP_DOC/molodizhni_sybkyltyru_2008.pdf.

Також батькам слід надати індикатори зовнішнього вигляду, які можуть вказувати на належність дитини до певних субкультур. Зокрема, представники агресивної молодіжної субкультури «Редан» найчастіше

використовують символіку павука, мають довге волосся, одяг стилю оверсайз <https://vechirniy.kyiv.ua/news/79316/>.

Класним керівникам, вихователям необхідно надати рекомендації батьківській спільноті про правила безпеки в Інтернеті. Також необхідно наголосити, що регулювання батьківської відповідальності за виховання дітей визначається такими нормативно-правовими актами України:

- Закон України «Про освіту», стаття 55. Права та обов'язки батьків здобувачів освіти;
- Закон України «Про охорону дитинства», стаття 12. Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини; Цивільний кодекс України, стаття 1179. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення, стаття 184. Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей;
- Кримінальний кодекс України, стаття 166. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування;
- Сімейний кодекс України, стаття 164. Підстави позбавлення батьківських прав тощо.

В умовах дистанційного навчання заходи серед здобувачів освіти, педагогічних працівників та батьківської громадськості із зазначеної вище тематики провести онлайн. Розмістити інформаційні матеріали на сайтах закладів освіти та в соціальних мережах Facebook, Instagram, Telegram.

3. Ознайомити педагогічних працівників та батьківську громадськість із алгоритмом виявлення та реагування на випадки втягнення дітей у небезпечні квести (методичні рекомендації «Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення» / Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення / Методичні рекомендації. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2017. – 76 с.) <https://bit.ly/39GpVHZ>.

4. Провести години спілкування з дітьми щодо попередження їх втягнення до неформальних угруповань, квестів, небезпечних для життя, надати алгоритм дій учасників освітнього процесу в ризикованих ситуаціях, проінформувати про номери «гарячих ліній» з попередження насильства над дітьми та надання психологічної допомоги https://nmcps.blogspot.com/p/blog-page_28.html.

У ході годин спілкування класні керівники, працівники психологічної служби можуть обговорити з учнями такі теми:

- як вони ставляться до участі в неформальних молодіжних рухах, небезпечних квестах, які емоції та думки в них це викликає;
- у яких соціальних мережах вони зареєстровані, чи вважають вони їх безпечними.

Під час роботи можна скористатися ліфлетом «А з чим ти стикаєшся в Інтернеті?» <https://bit.ly/3jdpS9W>.

Також у ході обговорення можна використати навчальний анімаційний ролик «Цінуй життя!». При використанні відеоролику слід ознайомитися з методичними рекомендаціями до нього:

<https://drive.google.com/.../1UzBpwRLGxeleFpuZOekB9xRUuUj>

<https://www.youtube.com/watch?v=GYjkgg7JO-M>

5. Із метою роз'яснення здобувачам освіти відповідальності за скоєння протиправних соціальних дій провести години спілкування за участю представників ювенальної превенції територіальних громад.

6. Організувати зайнятість, змістовне дозвілля для неповнолітніх у канікулярний та позаурочний час. Залучати підлітків до волонтерської діяльності, участі у військово-патріотичних, фізкультурно-спортивних, туристичних, технічних, творчих гуртках.

7. Активізувати проведення профілактичних заходів, спрямованих на формування в дітей засад безпечної та відповідальної поведінки, уміння діяти в кризових ситуаціях та вирішувати конфлікти мирним шляхом за профілактичними програмами: «Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів та миробудуванні», «Запобігання та протидія проявам насильства: робота закладів освіти».

Провести тренінги на формування позитивної «Я»-концепції дітей та підлітків, соціальної та індивідуальної цінності кожної дитини (методичні рекомендації: Лісовецька І.М. Науково–методичні аспекти впровадження аксіологічного тренінгу «Шлях до себе» / І.М. Лісовецька. – Чернігів: ОІППО імені К.Д. Ушинського, 2011. – 98 с.).

<https://drive.google.com/.../1cLBHtAe6Qwd-LBwnkdu...>

8. Упроваджувати профілактичні програми, спрямовані на формування критичного мислення та кібергігієну в молоді («Я профі у медіасвіті» (Психологічний супровід соціокультурного становлення особистості школяра у медіапросторі) / В.Г. Лабузько – Чернігів: ОІППО імені К.Д. Ушинського, 2023. – 140 с.) <https://docs.google.com/document/d/1-e4VKaj-BbRF2QYGCvPMAUSt0FoqUCNR/edit?rtpof=true&sd=true>.

9. На сайтах освітніх закладів розмістити інформацію з переліком телефонів довіри, Національної гарячої дитячої лінії, адресами та режимом роботи лікарів-педіатрів, психологів, соціальних педагогів, юристів, спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей, кіберполіції.

10. За додатковою інформацією та консультативною допомогою звертатися за номерами телефонів Навчально-методичного центру психологічної служби у системі освіти Чернігівської області Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського (0462)605-553, (0462)691-180.